

Addendum bij het advies over een schapenstal in Averbode Bos en Heide

Adviesnummer:	<u>INBO.A.4864</u>
Auteurs:	Jan Van Uytvanck
Contact:	Lieve Vriens (lieve.vriens@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail van 30 mei 2024
Geadresseerden:	Natuurpunt Beheer vzw T.a.v. Christoffel Bonte Christoffel.bonte@natuurpunt.be
Kopij naar:	Natuurpunt vzw griet.vandenberghe@natuurpunt.be

Dr. Hilde Eggermont Administrateur-generaal
--

Wijze van citeren: Van Uytvanck J. (2024). Addendum bij het advies over een schapenstal in Averbode Bos en Heide. Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Nr. INBO.A.4864. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Aanleiding

In het natuurreservaat Averbode Bos en Heide (onderdeel van de Speciale Beschermingszone (SBZ) Demervallei) loopt de vergunningsprocedure voor een bestaande schapenstal. Op vraag van Natuurpunt vzw, berekende het INBO de impact van deze schapenstal op de stikstofbalans van het gebied Averbode Bos & Heide (Van Uytvanck & Neiryck 2022).

De inputdata werden tijdens de procedure in vraag gesteld. Concreet werd gesteld dat de impactscore zoals berekend door het Departement Omgeving (voor 460 schapen) ongewijzigd moet gebruikt worden in de balans en niet mag verminderd worden in functie van de reële verblijfsduur van de dieren in de stal.

Vraag

Kan het INBO de berekening van de stikstofbalans opnieuw doen, rekening houdend met de ongewijzigde impactscore van 322 ha N/jaar?

Toelichting

Op vraag van Natuurpunt vzw, berekende het INBO de impact van een schapenstal met 460 schapen op de stikstofbalans van het gebied Averbode Bos & Heide (Van Uytvanck & Neiryck, 2022, in bijlage). Daarvoor werden gegevens uit recente literatuur (inzake N-retentie, -excretie, -vervluchtiging en denitrificatie), het circulaire beheermodel (kuddebewegingen en potstalsysteem) en de actuele situatie op het terrein (heide en graslanden in herstel, actuele depositie en impactscore) in rekening gebracht. In dit advies werd het effectieve verblijf in de stal verrekend in de impactscore, resulterend in een totaal geschatte uitstoot van 144,9 kg N/jaar).

In dit addendum bij het hoger vermelde advies, wordt de berekening opnieuw gemaakt aan de hand van een ongewijzigde impactscore, nl. die waar de totale uitstoot van de stal wordt geschat op 322 kg N/jaar (zie bijlage 1).

Concreet betekent dit dat de berekeningen van Van Uytvanck & Neiryck (2022) blijven gelden, enkel de eindbalans op gebiedsniveau verandert hierdoor.

De berekeningen gebeurden op basis literatuurgegevens die uitgaan van een netto afvoer van 1,5 kg stikstof per hectare per jaar wanneer met 1,1 schaap/ha/jaar wordt gewerkt (Härdtle *et al.* 2009). Dit is een eerder laag geschatte afvoer in vergelijking met overige studies (zoals ook uitvoeriger behandeld in Van Uytvanck & Neiryck, 2022).

Voor een begraasde oppervlakte van 162 ha resulteert de inzet van een kudde van 460 schapen in de netto afvoer van 418,6 kg N/jaar (=2,6 kg N/ha/jaar). Hierbij wordt rekening gehouden met het beheermodel van herderen en een winters verblijf in de stal (zie Van Uytvanck & Neiryck 2022). Deze beperkte afvoer compenseert volledig de door de impactscore geschatte uitstoot van 322 kg/jaar van de stal. De circulaire bedrijfsvorm (eerder beheer van het gebied) ligt hieraan ten grondslag. Slechts voor een heel klein deel compenseert het beheer voor de totale N-depositie in het gebied (zie Van Uytvanck & Neiryck, 2022)

Naast stikstofremediëring is een continu beheer nodig om heide-ecosystemen te herstellen of in stand te houden. Heidebeheer met begrazing van grassen, heidestruiken en opslag van bomen is essentieel om successie tegen te gaan. M.a.w. een top-down controle van de

vegetatie door menselijke sturing in ruimte en tijd om dominante soorten zoals pijpenstrootje (maar bv. ook bramen in heideterreinen in ontwikkeling) te onderdrukken en zo heidevegetaties te herstellen, is nodig. Een graasbeheer is dus essentieel voor het behoud van heideterreinen met een dergelijke omvang. Het beheermodel met een kudde van 460 schapen zoals hier voorgesteld, is voor goed ontwikkelde heiden geschikt. Voor te herstellen heide en heischrale graslanden mag de kudde in principe nog groter zijn (op basis van 2-3 schapen per ha op jaarbasis) (De Blust 2022). Aanvullend beheer (bijvoorbeeld plaatselijk bramen of pijpenstrootje maaien en/of boom- en struikopslag kappen) zal wellicht wenselijk zijn.

Conclusies

- De impactscore zoals berekend door Departement Omgeving wordt (en werd) niet in twijfel getrokken en in dit addendum ook niet verminderd aan de hand van de verblijfsduur van de schapen in de stal. De lokale impact van de stal blijft gelden.
- Voor het volledige gebied wordt de berekende uitstoot van 322 kg N/ha gecompenseerd door N-afvoer die wordt gerealiseerd door het circulaire beheermodel (herderen + potstalmodel in het begraasde gebied van 162 ha, geen aanvoer van nutriënten van buiten het gebied). Deze stikstofafvoer bedraagt bij een kudde van 460 schapen 418,6 kg N/jaar (=2,6 kg N/ha/jaar). Dit beheermodel is noodzakelijk om deze afvoer en compensatie te garanderen. Extra N-afvoer kan nog gerealiseerd worden door afvoer/verwerking van de mest van de potstal.

Referenties

De Blust G. (2022). Heiden en heidebeheer. In: Van Uytvanck et al. (red.) Natuurbeheer – Praktijk en Wetenschap hand in hand, p.255-290. Sterck & De Vreese

Härdtle W., Von Oheimb G., Gerke A.K., Niemeyer M., Niemeyer T., Assmann T., Drees C., Matern A. & Meyer H. (2009). Shifts in N and P budgets of heathland ecosystems: Effects of management and atmospheric inputs. *Ecosystems* 12: 298-310.

Van Uytvanck J., Neiryck J. (2022). Advies over een schapenstal in Averbode Bos en Heide. Adviezen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; nr. INBO.A.4456. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Bijlage 1: Impactscore van de schapenstal voor 460 schapen (Departement Omgeving)

01-06-2023 15:46

Impactscore - Departement Omgeving

Vlaanderen

IMPACTSCORE

HULP NODIG

Rapport impactscore berekening nummer 66097

<https://impactscore.omgeving.vlaanderen.be/#rapport/785fdaef-0847-412e-a97a-1cc171304d60>

E-mail:

karen.helsen@natuurpunt.be

Startdatum berekening

30-5-2023 14:51:39

Einddatum berekening:

30-5-2023 15:14:13

① Overzicht

1
stal

322
kg NH₃/jaar

01-06-2023 15:46

Impactscore - Departement Omgeving

📄 Resultaten

Effectgroep	Kader	Score actuele habitats (*)	Score actuele habitats en zoekzones
Vermeesting of eutrofiëring	NH ₃	9,85 X: 191311,33 Y: 190907,85 🔗	56,42 X: 191290 Y: 191090 🔗
Verzuring	NH ₃	9,86 X: 191311,33 Y: 190907,85 🔗	56,44 X: 191290 Y: 191090 🔗

(*) Procentuele bijdrage van uw exploitatie of van het door u voorgestelde project aan de kritische depositiewaarde voor de actuele oppervlakten habitattypen binnen de speciale beschermingszones aangewezen in uitvoering van de Habitatrictlijn (SBZ-H)

(**) Procentuele bijdrage van uw exploitatie of van het door u voorgestelde project aan de kritische depositiewaarde voor de actuele oppervlakten habitattypen binnen de speciale beschermingszones aangewezen in uitvoering van de Habitatrictlijn (SBZ-H) én de potentiële oppervlakten habitattypen in zoekzones voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD)